

TISKOVÁ ZPRÁVA, Praha 26. března 2019

Nadužívání širokospektrých antibiotik je nebezpečné

Subkomise pro antibiotickou politiku (SKAP) České lékařské společnosti Jana Evangelisty Purkyně varuje před nadužíváním širokospektrých antibiotik (fluorochinolonů) vzhledem k možnému rozvoji nežádoucích účinků a narůstající rezistenci vůči antibiotikům. V léčbě lehčích infekcí je možno použít řadu jiných, méně toxických antibiotik.

Širokospektrá antibiotika ze skupiny fluorochinolonů jsou důležitou volbou při léčbě závažných, život ohrožujících bakteriálních infekcí. Zároveň mohou mít závažné nežádoucí účinky nebo toxický účinek v interakci s jinými léčivy. Navíc patří k antibiotikům, na něž rychle vzniká rezistence, čímž se stávají v boji proti infekci neúčinnými.

Rezistence k fluorochinolonům

Globálně narůstající bakteriální rezistence je jedním z hlavních limitujících faktorů léčby mnoha infekcí a infekčních komplikací. Fluorochinolony jsou příkladem antimikrobiálních léčiv, kde je tento nárůst u mnoha bakterií alarmující. Cenová dostupnost, širokospektrý účinek, možnost perorální aplikace a relativně nízká toxicita přispívají k oblibě této lékové skupiny a v konečném důsledku vedou k jejímu nadužívání s následkem postupné ztráty účinnosti.

„Rezistence k fluorochinolonům vzniká snadno a rychle a může být navíc sdružená i s rezistencí k dalším antibiotikům. Zejména v nemocnicích, kde je spotřeba antiinfektiv vyšší, dosahuje rezistence u některých bakterií takového stupně, že jsou fluorochinolony pro léčbu prakticky nepoužitelné,“ vysvětluje MUDr. Otakar Nyč, Ph.D., z Ústavu lékařské mikrobiologie 2. LF UK a Fakultní nemocnice v Motole v Praze a dodává: „Česká republika patří k zemím s vysokým stupněm fluorochinolonové rezistence. Řešení této nepříznivé situace spočívá ve změně zacházení s antibiotiky. Kromě jiného omezením jejich nadužívání a podáváním pouze na podkladě laboratorně ověřené účinnosti,“ doplňuje MUDr. Nyč.

Co jsou fluorochinolony?

Fluorochinolony jsou relativně mladá chemoterapeutika s dobrým průnikem do tkání, se širokým spektrem účinnosti především na gramnegativní bakterie, atypické bakterie, anaerobní bakterie a mykobakteria. Jejich krátká, ale bohatá historie začíná v roce 1962 objevem kyseliny nalidixové. Používání fluorochinolonů dosáhlo v relativně krátkém období značného rozšíření. V ČR jsou v současné době dostupné léčivé přípravky obsahující látky ciprofloxacin, levofloxacin, moxifloxacin, norfloxacin, ofloxacin, pefloxacin a prulifloxacin. Ciprofloxacin je řazen k antimikrobním lékům s nejvyšší celosvětovou spotřebou vůbec.

„Fluorochinolony jsou oblíbené, patří však k nejrizikovějším skupinám antimikrobiálních léčiv. Rezistence k nim vzniká velmi rychle, u některých původců infekcí už v průběhu léčby, a je povětšinou zkřížená mezi všemi zástupci. Proto fluorochinolony

ztrácejí své postavení účinného léku pro úvodní léčbu většiny infekcí a nárůst rezistence limituje jejich použití,“ uvádí předsedkyně Subkomise pro antibiotickou politiku (SKAP) a používání fluorochinolonů doc. MUDr. Vilma Marešová, CSc., z Kliniky infekčních nemocí 2. LF UK v Praze. Fluorochinolony jsou podle jejích slov léky rezervní a mají být indikovány jen v situacích, kde jsou jiná antibiotika neúčinná nebo nevhodná.

Evropa doporučuje omezit užívání

Evropská agentura pro léčivé přípravky provedla podrobné přehodnocení přínosů a rizik chinolonových a fluorochinolonových antibiotik. „Tomuto přehodnocení předcházelo obdobné hodnocení provedené americkým úřadem FDA a nezávisle i kanadskou a švýcarskou lékovou agenturou. Všechna hodnocení vedla k závěrečným doporučením nepodávat či výrazně omezit používání fluorochinolonů při léčbě nezávažných infekcí,“ říká MUDr. Eva Jirsová ze Státního ústavu pro kontrolu léčiv (SÚKL).

V evropské databázi nežádoucích účinků léčiv EudraVigilance bylo vyhledáno přes 2000 hlášených případů nežádoucích účinků a z nich bylo vybráno 286 případů bez zavadějících faktorů. Mezi nežádoucími účinky nejčastěji figurovaly různé kombinace postižení šlach, svalů, kloubů, periferních nervů, smyslů a psychiatrické potíže. Popisovány byly záněty či přetržení šlachy, bolesti kloubů a svalů, poruchy chůze, poruchy čítí a smyslového vnímání, křeče, deprese, únava, poruchy spánku apod. „Počet obdobných hlášení je velmi malý vzhledem k obrovským spotřebám fluorochinolonových antibiotik, avšak skutečný výskyt těchto potíží není znám. S ohledem na uvedené velmi závažné riziko bylo doporučeno omezit používání těchto léčiv a do informací o přípravku doplnit upozornění na riziko invalidizujících nežádoucích účinků,“ zdůrazňuje MUDr. Jirsová.

Vyhrazeno jen pro závažné infekce

„Při užívání fluorochinolonů je třeba mít na paměti také nebezpečné nežádoucí interakce s užívanými léky. Týká se to například glukokortikoidů, warfarinu, nesteroidních antirevmatik, zolpidemu, tizanidinu či některých antiarytmik,“ upozorňuje MUDr. Michal Prokeš, člen Centrální koordinační skupiny Národního antibiotického programu. Antibiotika mohou způsobovat nebezpečné zvýšení hladin užívaného léku a vést k závažným rizikům, případně i smrti pacienta.

Fluorochinolony zůstávají nadále důležitou léčbou mnoha závažných infekcí, jako je břišní tyfus, mor, infekce kostí a kloubů, infekce u imunitně oslabených apod. V případech mírnějších infekcí, kde existuje jiná bezpečnější léčba, mají být fluorochinolony použity jen jako poslední volba. Fluorochinolony nemají být nadále používány v případech prevence cestovatelských průjmů, opakovaných močových infekcí apod. Pacienti, kteří někdy měli závažné nežádoucí účinky po léčbě fluorochinolonem, by již neměli nikdy užívat antibiotikum z této skupiny.